

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2020. gada 11. jūnijā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneši Aldis Laviņš un Gunārs Kusiņš,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 99/2020) un tā papildinājumus (reģ. [Nr.]),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs pēc būtības lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Ministru kabineta 2020. gada 31. marta noteikumu Nr. 179 „Noteikumi par dīkstāves pabalstu pašnodarbinātām personām, kuras skārusi Covid-19 izplatība” (turpmāk – Noteikumi Nr. 179) 7. un 10. punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 109. pantam;

1.2. uzlikt par pienākumu Ministru kabinetam grozīt Noteikumu Nr. 179 7. un 10. punktu, nosakot sociāli taisnīgu dīkstāves pabalsta apmēru.

2. Noteikumu Nr. 179 7. punkts nosaka: „Dīkstāves pabalstu nosaka, ņemot vērā Valsts ieņēmumu dienesta rīcībā esošo informāciju (pašnodarbinātās personas Valsts ieņēmumu dienestā deklarētos datus):

7.1. mikrouzņēmumu nodokļa maksātājiem – 50 procentu apmērā no mikrouzņēmumu nodokļa maksātāja mēneša vidējiem ieņēmumiem no saimnieciskās darbības par pēdējiem diviem 2019. gada ceturkšņiem, bet ne vairāk kā 700 *euro* par kalendāra mēnesi;

7.2. pašnodarbinātai personai vispārējā nodokļu režīmā – 75 procentu apmērā no attiecīgās personas vidējā valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta apmēra pēdējos divos 2019. gada ceturkšņos, bet ne vairāk kā 700 *euro* mēnesī;

7.3. šo noteikumu 7.1. un 7.2. apakšpunktā minētajai personai, kura dīkstāves laikā atgriežas darbā pēc bērna kopšanas atvaļinājuma, dīkstāves pabalstu nosaka 100 procentu apmērā no piešķirtā vecāku pabalsta par sešu mēnešu periodu pirms ārkārtējās situācijas izsludināšanas, bet ne vairāk kā 700 *euro* apmērā par kalendāra mēnesi.”

Savukārt Noteikumu Nr. 179 10. punkts paredz gadījumus, kad Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk – Dienests) atsaka piešķirt dīkstāves pabalstu. Citstarp saskaņā ar šo noteikumu 10.2. un 10.4. apakšpunktu Dienests dīkstāves pabalstu nepiešķir: [..]

„10.2. ja pašnodarbinātajai personai iesnieguma iesniegšanas brīdī nodokļu parāds ir lielāks par 1 000 *euro* un nav piešķirti samaksas termiņa pagarinājumi vai nav noslēgta vienošanās par labprātīgu nodokļu samaksu, vai nav noslēgts vienošanās līgums; [..]

10.4. ja pašnodarbinātā persona 2019. gada pēdējo divu ceturkšņu periodā valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas deklarējusi mazāk nekā vidēji 20 *euro* apmērā mēnesī.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemta pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu kolēģija var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 1. pantu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei, kā arī citas ar likumu tās kompetencē nodotās lietas. Satversmes tiesas kompetence izsmeltoši noteikta Satversmes tiesas likuma 16. pantā (*sk. Satversmes tiesas 2009. gada 20. janvāra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2008-25-03 8.1. punktu*).

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par Ministru kabineta noteikumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to šā lēmuma 1.1. apakšpunktā norādītais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

Savukārt ar lūgumu, kas norādīts šā lēmuma 1.2. apakšpunktā, Pieteikuma iesniedzējs pēc būtības vēlas novērst apstrīdēto normu, iespējams, radītās negatīvās sekas. Šāds lūgums būtu izlemjams lietas izspriešanas gaitā, ja lieta Satversmes tiesā tiktu ierosināta.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajai daļai konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā pamatot, ka katra apstrīdētā norma aizskar pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteiktās pamattiesības.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka personas pamattiesību aizskārums Satversmes tiesas likuma izpratnē ir saprotams tādējādi, ka apstrīdētā norma rada nelabvēlīgas sekas tieši pieteikuma iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 11. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2002-07-01 3. punktu*). Personas pamattiesību aizskārums parasti pastāv, ja tiesību norma, kuru persona uzskata par neatbilstošu augstāka juridiska spēka normām, tai ir piemērota. Tomēr pamattiesību aizskārums var tikt konstatēts arī gadījumos, kad apstrīdētā norma personai nav piemērota, bet pastāv tāds apstākļu kopums, kas ļauj Satversmes tiesai pārlicināties par aizskāruma esamību (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 21.1. punktu*).

No pieteikuma un tā papildinājumiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir publisko pasākumu producers un saimniecisko darbību veic kā pašnodarbinātā persona. Ar Ministru kabineta 2020. gada 12. marta rīkojumu Nr. 103 „Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” citstarp esot aizliegti jebkādi publiskie pasākumi, tādējādi ārkārtējās situācijas laikā Pieteikuma iesniedzējs nevarot veikt saimniecisko darbību un attiecīgi negūstot ienākumus. Pieteikuma iesniedzējs vērsās Dienestā ar lūgumu piešķirt viņam dīkstāves pabalstu par 2020. gada martu un aprīli. Tomēr Dienests atteica to piešķirt, pamatojoties uz Noteikumu Nr. 179 10.2. un 10.4. apakšpunktu.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka attiecībā uz personām, kuras darbojas publisko pasākumu organizēšanas jomā, Noteikumu Nr. 179 7. punktā noteiktais dīkstāves pabalsta apmērs minētās nozares specifikas dēļ ir sociāli netaisnīgs un tādēļ minētā norma neatbilst Satversmes 109. pantam un tiesiskās vienlīdzības principam. Arī Noteikumu Nr. 179 10. punktā paredzētie pamati atteikumam piešķirt dīkstāves pabalstu esot sociāli netaisnīgi un neatbilstot Satversmes 109. pantam, tiesiskās vienlīdzības un privātpersonas tiesību ievērošanas principam.

Tādējādi secināms, ka uz Pieteikuma iesniedzēju kā pašnodarbināto personu ir attiecināms Noteikumu Nr. 179 7.2. apakšpunkts un viņam ir piemērots minēto noteikumu 10.2. un 10.4. apakšpunkts (turpmāk – apstrīdētās normas). Pieteikumā ir pamatots, ka apstrīdētās normas rada Pieteikuma iesniedzējam pamattiesību aizskārums. Turpretī Noteikumu Nr. 179 7.1. un 7.3. apakšpunkts noteic dīkstāves pabalsta apmēru mikrouzņēmumu nodokļa maksātājiem un personām, kura dīkstāves laikā atgriežas darbā pēc bērna kopšanas atvaļinājuma, un tādēļ uz

Pieteikuma iesniedzēju nav attiecināms. Savukārt šo noteikumu 10.1., 10.3., 10.5.–10.17. apakšpunkts, lemjot par atteikumu piešķirt dīkstāves pabalstu, Pieteikuma iesniedzējam nav piemērots un tādējādi arī nerada nelabvēlīgas sekas tieši viņam.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 109. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām, savukārt pārējā daļā pieteikums minētajām prasībām neatbilst.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav. Turklāt atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 2. punktam pieteikumā ir jāpamato vispārējo tiesību aizsardzības līdzekļu izmantošana vai to neesamība.

Saskaņā ar likuma „Par valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem sakarā ar Covid-19 izplatību” 14. panta pirmo daļu lēmumu par atteikumu piešķirt dīkstāves pabalstu var apstrīdēt un pārsūdzēt administratīvā akta adresāts Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

Satversmes tiesa ir atzinusi: gadījumā, kad pamattiesības tiek aizskartas ar tiesību piemērošanas aktu, personai jāizmanto vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi, kas paredz iespēju pārsūdzēt minēto tiesību piemērošanas aktu. Satversmes tiesas likumā ietvertā subsidiaritātes principa mērķis ir panākt, lai tiesa, izskatot lietu pēc būtības, visupirms izmantotu tās rīcībā esošās tiesību piemērošanas un interpretācijas metodes Satversmei atbilstoša rezultāta sasniegšanai (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 19. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-71-01 14. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs ir apstrīdējis Dienesta (datums) lēmumu atteikt piešķirt dīkstāves pabalstu par šā gada martu. Ar Dienesta ģenerāldirektora (datums) lēmumu minētais lēmums atstāts negrozīts. Savukārt ar Dienesta (datums) lēmumu Pieteikuma iesniedzējam atteikts piešķirt dīkstāves pabalstu par 2020. gada aprīli. Tomēr no pieteikuma un tā papildinājumiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā vēl nav pārsūdzējis Dienesta ģenerāldirektora (datums) lēmumu tiesā, kā arī nav apstrīdējis Dienesta (datums) lēmumu Dienesta ģenerāldirektoram. Turklāt pieteikumā nav arī sniegts pamatojums

tam, kāpēc lieta Satversmes tiesā būtu ierosināma pirms ir izmantoti visi vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 109. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un sestās daļas 2. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 99/2020).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

S. Osipova